

Zeneoktatás a 20. század hajnalán

Kestenberg és Kodály reformintézkedései

DE BTK HTDI Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program
NYE Zenei Intézet, DE Zeneművészeti Kar
2021

Mike Ádám

Miről lesz szó?

1

Német zeneoktatás

A 19-20. századi német zeneoktatás rövid bemutatása

2

Leo Kestenber

Kestenber német zenepedagógus, politikus élete és munkássága

3

Magyar zeneoktatás

A 19-20. századi magyar zeneoktatás rövid bemutatása

4

Kodály Zoltán

Kodály élete és munkássága; Módszer, koncepció, reform, vagy filozófia?

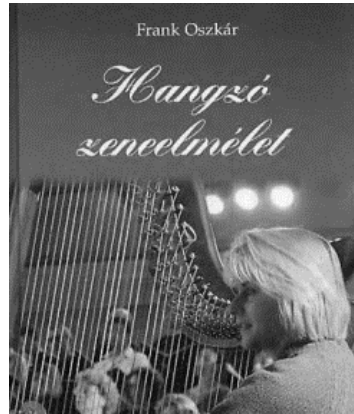

A kutatás főbb szakaszai

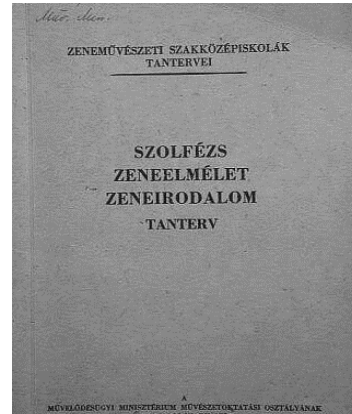
A magyar középfokú zeneművészeti képzés elméleti tárgyai oktatásának története és tartalmi vonatkozásai

**Hazai
intézménytörténet,
képzéstörténet**

Tankönyvvizsgálat

Tantervelemzés

**Németországi
kitekintés**

Miért pont Németország?

- ❖ A magyarországi zeneoktatás alapjai megkérdőjelezhetetlenül német földről származnak, mind struktúrájában, mind pedig tartalmában a német mintát követi (Kertész, 2015).
- ❖ A hazai zeneoktatás során egészen a 20. századig német tankönyveket, terminológiát használtak, épp ezért annak hivatalos nyelve is a német volt.
- ❖ A zenei elméleti tárgyak oktatása is német hagyományok alapján folyt (Rischbieter, Rheinberger, Koessler) (S. Szabó, 2019).
- ❖ Szolfézs – inkább francia, de a német „zenediktálás-hallásképzés” elveivel keverve.
- ❖ Kodály és Kestenberg munkássága között szoros párhuzam figyelhető meg.

Német zeneoktatás a 19-20. században

- ❖ 14. század – egyetemeken zenei képzés
- ❖ 19. sz. előtt – katolikus és protestáns iskolák → kolostori, latin, illetve anyanyelvi iskolák
- ❖ zeneoktatásra és karéneklésre specializált iskolák (16. századtól)
- ❖ 19. század - népiskola
 - ❖ a népdalok tanításának fontosságát
 - ❖ jeles szerzők kórusművei megismerésének
 - ❖ kórusban történő éneklés szükségesség
 - ❖ hazafias dalok
- ❖ 19. század vége – zenediktálás megjelenése

Német zeneoktatás a 19-20. században

- ❖ 20. század eleje
 - ❖ éneklés!
 - ❖ a zenehallgatás és a zeneelmélet mellékes
 - ❖ szolmizáció kérdése
- ❖ 1910 és 1915 között – Hermann Kretschmar reformjai → átalakult a zeneoktatás minden szinten
- ❖ 1920 – Birodalmi Oktatási Konferencia
 - ❖ megállapodás az egyes tantárgyak oktatásának új módszereiről, tartalmáról, reformpedagógiai alapú átalakításáról
 - ❖ a művészeti nevelés fő feladata az alkotókészség és a művészetek iránti fogékonyság fejlesztése; a művészeti és a tudományos területen tevékenykedő tanárok képzésének egységesítése
- ❖ világháborúk után – Schenk, Mackamult, Westermann, Dahlhaus, Kaiser munkássága

Leo Kestenber

Ruzomberok, 1882. november 17. – Tel Aviv, 1962. január 13.

DEBRECENI
EGYETEM

- ❖ zsidó származású német zenepedagógus, politikus, a művészeti és zenei ügyek referense
- ❖ a 20. század legjelentősebb német zenepedagógiai reformjának atyja
- ❖ zongoraművészi és zongoratanári karrier
- ❖ 1918-tól a Tudományos, Művészeti és Népoktatási Minisztériumban a művészeti, zenei ügyek referense
- ❖ a Zenei Hét rendezvénysorozat szervezője 1921-től
- ❖ munkásságának köszönhetően:
 - ❖ átalakul Németországban a zenetanárképzés
 - ❖ kezdetét veszi az óvodai, valamint az általános- és középiskolai zeneoktatás megreformálása

Magyar zeneoktatás a 19-20. században

- ❖ 19. század eleje – zenetanítás a nemzeti iskolák keretein belül
- ❖ 19. század közepe
 - ❖ kultúra iránti igény, hangverseny- és operaélet fejlesztése
 - ❖ énekes képzés szükségessége
 - ❖ zenét és zeneoktatás támogató társulások, egyletek jelenléte
 - ❖ Zenedék létrejötte – Pest (1840) vidéki nagyvárosok (1850 után)
- ❖ 19. század vége
 - ❖ Zeneakadémia alapítása (1875)
 - ❖ hangszeres és alapszintű elméleti képzés kidolgozása

Magyar zeneoktatás a 19-20. században

- ❖ 20. század eleje
 - ❖ Klebelsberg munkássága
 - ❖ oktatás, kultúra és tudomány támogatása
 - ❖ Zeneakadémia és a jeles kortárs szerzők (Kodály, Bartók, Dohnányi) támogatása
 - ❖ zenei mozgalmak indítása

„A magyar hazát ma elsősorban nem a kard, hanem a kultúra tarthatja meg és teheti naggyá.”

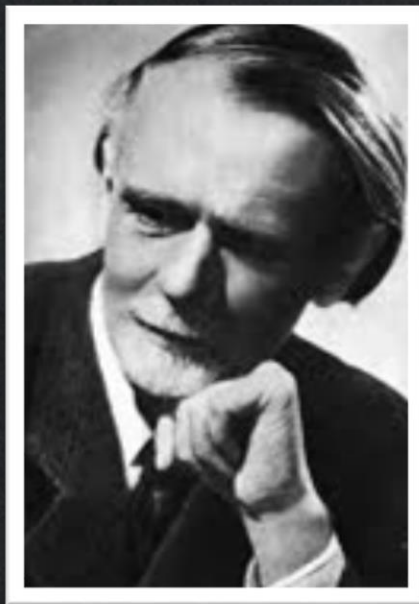
/Klebelsberg, 1930/

- ❖ 1952. szeptember 12. – zenoktatási reform
 - ❖ a zeneiskolák a városok kulturális-zenei központjai
 - ❖ alsó-, közép-, felsőfok (zeneiskola, zeneművészeti szakiskola, zeneművészeti főiskola)
 - ❖ zeneoktatás szakfelügyelete (*szakiskolák alá rendelt zeneiskolák*)
 - ❖ új tanterv

DEBRECENI
EGYETEM

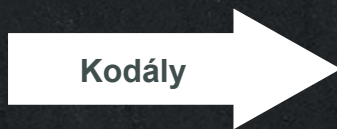
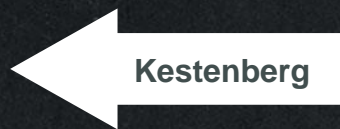
Kodály Zoltán

Kecskemét, 1882. december 16. – Budapest, 1967. március 6.

- ❖ háromszoros Kossuth-díjas zeneszerző, zenepedagógus, népzenekutató
- ❖ zeneszerzői és magyar-német szakos bölcsész diploma
 - ❖ Eötvös Kollégium
 - ❖ doktori: *A magyar népdal strófaszerkezete (1904)*
- ❖ Párizs, Bonn, London tanulmányutak
- ❖ 1906-tól gyűjtőutak
- ❖ 1907-től zeneakadémiai tanár (később igazgató)
- ❖ 1923-tól irányult figyelme a gyermekek zenei nevelésére
- ❖ Kórusművek, zenekari művek, pedagógiai célú művek
 - ❖ *Bicinia Hungarica, Tricinia, 333 olvasógyakorlat, Kis emberek dalai, 22-77 kétszólamú énekgyakorlat, Ötfokú zene*

Összevetés

Kiemelt fontosságúnak vélte az átalakítását. Egyházzenei és Zenepedagógiai Akadémia átalakítása, és az óvónők átfogó zenei képzése.

Átfogó zenei ismeretekre: népiskola, középiskola, népfőiskola, egyetem.
Zenész szakma képzésére: zeneiskola.

Az éneket művészi alapokra kell helyezni, zenét kell tanítani, hiszen a zene hatással van az érzelmi életünkre, a fantáziára és kifejezőerőre, a belső világunk megismerésére (Rhode-Jüchtern, 2016). KÓRUS!

TANÁRKÉPZÉS

ISKOLA

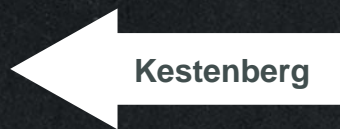
ÉNEKLÉS

„Sokkal fontosabb ki az énektanár Kísvárdán, mint hogy ki az Opera igazgatója! Mert a rossz igazgató megbukik (néha még a jó is) de a rossz tanár harminc éven át harminc évjáratból öli ki a zene szeretetét!”
(Kodály, 1929)

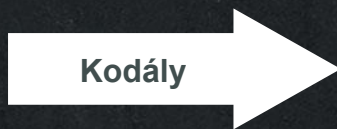
A zenei nevelés színtere az iskola.
Később: ének-zene tagozatos iskola és gimnázium.

„Mélyebb zenei műveltség mindig csak ott fejlődött, ahol ének volt az alapja. [...] Az emberi hang, a [...] legszebb hangszer lehet csak általános, sokakra kiterjedő zenekultúra termő talaja.” (Kodály, 1974) KÓRUS!

Összevetés

Kestenberg

Kodály

Nincs általánosan meghatározva, de fontos az improvizáció. A zene megérzése és megértése a cél.

ANYAG

A zenei nevelés alapja a népdal legyen. A jó muzsikus hallja, amit lát, és látja, amit hall.

Zenei nevelés és zenei műveltség (1921)

Birodalmi Zenei Hét (1921)

Zeitschrift für Schulmusik (1930-)

Rendelkezések a középfokú zeneoktatásról (1924)

Rendelkezések az alsó középfokú zeneoktatásról (1925)

Irányelvek a népiskolai zeneoktatásról (1927)

REFORM

Konkrét reform nincs. Számtalan írás, tanulmány, előadás (lejegyezve – *Visszatekintés I-III.*) a zeneoktatás lehetőségeiről.

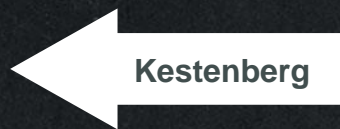
Az iskolai zeneoktatás és a népnevelés a támasza a zenei fejlődésünknek és a jövőnknek. (Kestenberg, 2009)

Mindenki számára elérhető opera; a „szabadúszó” muzsikuskok felkarolása.

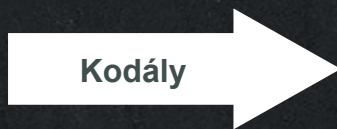
NÉPMŰVELÉS

„Sokan süketen élnek le életüket, úgyis boldogok. De miért ne nyissuk meg fülüket sokkal nagyobb boldogságra? És miért ne oltuk be őket a világot elárasztó rossz zene mérge ellen?” (Kodály, 1964) „A zene mindenkié!”

Összevetés

Kestenberg

Kodály

A zenepedagógiai reformintézkedéseikhez nem készült módszertan.

**MÓDSZER,
KONCEPCIÓ**

Kodály reformja maga a koncepció, melynek módszereit, egészét tanítványai fogták össze Kodály tanításai alapján. *Módszeres énektanítás* (Ádám Jenő, 1944) *Iskolai énekgyűjtemény 1-2.* (Kerényi György, 1944) Kodály method, Magyar módszer, Mi módszerünk

Nincs pedagógiai, módszertani segédlet, zenepedagógiai művek sem köthetőek Kestenberg nevéhez.

SEGÉDANYAG

Kodály számos pedagógiai célú művet komponált valamennyi korosztály számára.

Carl Thiel, Richard Münnich, Georg Schünemann Hans Joachim Moser, Otto Boelitz stb.

MUNKATÁRSÁK

Ádám Jenő, Kerényi György, Bárdos Lajos, Rajeczky Benjámin, Szőnyi Erzsébet, Bors Irma stb.

Összegzés

- ❖ Számos hasonlóság:
 - ❖ 1882-ben születtek
 - ❖ zeneművészeti és bölcsész végzettség
 - ❖ zeneoktatás-politikai szereplők
 - ❖ zenetanárok
- ❖ Nem számottevő az eltérés a jó zeneoktatásról alkotott filozófiájuk között.
- ❖ Felismerték a zeneoktatás transzferhatásait.
- ❖ A zeneoktatás mindenkinek jár!

A rectangular chalkboard with a light-colored wooden frame is positioned diagonally on a background of vertical wooden planks. The chalkboard's surface is black and contains the text 'Köszönöm a megtisztelő figyelmet!' written in white, sans-serif font. The lighting is soft, creating a slight shadow beneath the board.

Köszönöm
a megtisztelő figyelmet!